

способи передачі реалій, як транслітерація, транскрипція, калькування, описовий переклад.

Список використаних джерел

1. Бабушкин М.П. Перевод реалій в свете проблем когнитивной семантики. *Проблемы культурной адаптации текста* : тезиси докладов международной научной конференции / М.П. Бабушкин, М.Т. Жукова. Воронеж, 1999. С. 11-13.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1986. 416 с.
3. Маслов Ю. С. Введение в языкознание. Москва : Высшая школа, 1987. 304 с.
4. Поняття реалії. Відтворення реалій у художньому перекладі [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://studfiles.net/preview/4512364/>
5. Французько-український словник правничої термінології / Київський ун-т права ; уклад. Ю. Федько ; заг.ред. О. Чередниченко. Київ : Видавець Вадим Карпенко, 2001. 85 с.
6. Le petit Larousse illustré : chronologie universelle. P. : LAROUSSE, 2008. 1812 p.
7. Gavalda A. Ensemble, c'est tout [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://litlife.club/books/104392>
8. Le magazine international de l'actualité française. № 66. 2 trimestre. 2007.

Марина Делюсто

*Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл (Україна)*

УРАХУВАННЯ ПОЛІЛІНГВІЗМУ МОВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Полілінгвізм (поліглотія / поліглотизм, мультилінгвізм, плюрілінгвізм) – володіння і використання під час спілкування більше двох мов – у межах річчі Дністра і Дунаю (на півдні Одеської обл. України), де в межах одного населеного пункту можуть співіснувати кілька споріднених (напр., українська, російська, болгарська) і неспоріднених різноструктурних мов (українська, російська, румунська; українська, російська, болгарська, гагаузька; українська, болгарська, албанська; українська, циганська) вивчений недостатньо. Окремі діалектологічні дослідження, які не могли оминати міжмовних і

міждіалектних контактів та їхніх наслідків у цьому ареалі (П. Ю. Гриценко, В. О. Колесник, А. О. Колесников, М. С. Делюсто) не розв'язують цієї складної проблеми.

Особливої уваги наразі вимагає й питання викладання мов, зокрема державної мови, в полінаціональних і полілінгвальних регіонах України та світу, оскільки, по-перше, результати викладання української мови ні для етнічних українців ареалу, ні для національних меншин за 28 років незалежності України не можна визнати задовільними вже тому, що досі не вдалося досягти повноцінного використання в ареалі української мови як мови міжнаціонального спілкування, хоч за Конституцією України вона була і є єдиною державною [1]; а по-друге, за наявності різних поглядів на вплив індивідуальної полімовності на інтелект мовців, переконані, що за правильного підходу щодо викладання мов, багатомовність не тільки не обмежує інтелектуальних можливостей людини, а навпаки, розширює їх, адже видатні представники науки і культури з дитинства були двомовними чи навіть володіли кількома мовами, що не тільки не гальмувало їхнього розвитку, а навпаки, сприяло ще більшому розкриттю їх генія [2, с. 280].

Розвиткові української мови в полілінгвальному і полідіалектному межиріччі Дністра і Дунаю, на думку дослідників, «заважають не контактні мови чи етнічні групи мовців», адже «навіть контакт з російською говіркою не призводить сам по собі до редукції контактної в межах населеного пункту української говірки» [1, с. 18], а «необдумані дії чи бездіяльність працівників адміністрацій, державних закладів, невиконання чи формальне ставлення до вимог мовної політики України...» [1, с. 18].

У 90-х роках ХХ ст. науковці Ізмайльського державного гуманітарного університету (тоді – педагогічного інституту) провели анонімне анкетування та інтерв'ювання 2 500 мешканців багатомовного південнобессарабського регіону різних соціально-вікових груп, зокрема сіл Ізмайльського, Болградського, Ренійського, Кілійського, Саратського, Татарбунарського і Тарутинського р-нів, а також міст Ізмаїл, Болград, Рені, Кілія, Вилкове, результати якого засвідчили, що відносно уживання національної мови в сімейному побуті жодна з представлених у регіоні мов (насамперед українська, російська, болгарська, румунська, гагаузька, албанська) не знаходилася в критичному

стані. Крім того, показово, що лише 2% респондентів вважали національну належність важливою під час вибору чоловіка чи жінки. В організації навчання 75% респондентів вважали необхідним використання двох або трьох мов, а у сфері дошкільного виховання 52,3% опитаних вважали припустимим бітаполімовність [3, с. 13].

Висновки, що були зроблені на той час з аналізу мовної ситуації, торкалися необхідності проведення обачної й культурної мовної політики, що передбачала подолання, звичайно, і труднощів морального й матеріального планів. Зрозуміло, що саме демократична, неасиміляційна мовна політика дає можливість уникнути міжнаціональних образ, конфліктів, створити рівні умови для багатонаціонального населення регіону, історія якого специфічна, має багатовікові традиції і не зумовлена дією тільки негативних рис в національній політиці попередньої влади.

І сьогодні філологи Ізмаїльського державного гуманітарного університету проводять активну роботу у відзначеному напрямку, зокрема й щодо виявлення оптимальних можливостей мешканців полімовного і полідіалектного межиріччя Дністра і Дунаю (етнічних болгар, румун, гагаузів, албанців) глибоко оволодіти державною мовою. Упродовж останніх років викладачі шукають найбільш ефективні прийоми інтенсифікації процесу навчання української мови. Однак у цьому процесі все ще залишаються певні труднощі.

Відомо, що під час засвоєння нерідної мови в учнів трапляються помилки, зумовлені впливом рідної мови. Українська і болгарська мови, українська і румунська мова, українська і гагаузька мови, українська і албанська мови є різносистемними. Аби попередити інтерференцію, вчителю необхідні знання обох мов (рідної і державної). Не можна не погодитись, що успіх навчання української мови багато в чому буде залежати і від професійних якостей вчителя, рівня його підготовки за спеціальністю, педагогічної майстерності. Щоб увесь матеріал сприймався належним чином і з цікавістю, добре засвоювався, вважаємо, що уроки української мови в школах півдня Одещини з навчанням мовами національних меншостей варто будувати з урахуванням особливостей рідної мови. Досвід окремих вчителів засвідчує, що вивчення української мови, побудоване з урахуванням особливостей рідної, дає позитивні результати в

розвитку і усного, і писемного мовлення. Вивчаючи державну мову, учні-болгари, учні-румуні, учні-гагаузи та ін. мають не просто запам'ятовувати ті або ті факти, але й розуміти, як вони співвідносяться з явищами їхньої рідної мови, розмежовувати ці факти, зіставляти одне з одним, знаходити інтегральне й диференційне. Однак робота має передусім будуватися з огляду на відмінності мовних систем. Особлива увага вчителя має бути прикута до тих явищ української мови, які або є лакунарними в рідній мові школярів, або мають інші засоби вираження.

Слушно відзначено також, що навчаючи української мови представників національних меншостей, необхідно зважати на те, що «в них може з'являтися психологічний бар'єр при спілкуванні українською мовою: полімовні індивіди зазвичай критичніше ставляться до чистоти мовлення, бояться заговорити суржиком, який вони вбачають навіть у тих елементах структури української мови, де ці елементи збігаються, чи схожі з російською» [1, с. 18].

Методика навчання української мови в полілінгвальних умовах, безумовно, повинна спиратися на традиційну методику викладання, але мати й свої особливості, які пов'язані з визнанням локального характеру полілінгвізму, увагою до взаємозв'язків між говірковим і літературним ідіомами контактних мов і настановою на розуміння об'єктивного відношення між цими ідіомами з усвідомленням цінності кожного, зокрема й діалектних, і вироблене вміння учнів доцільно до мовленнєвої ситуації перемикає коди (зразковий літературний, діалектний) тощо.

Отже, південний захід Одеської обл. – межиріччя Дністра і Дунаю – типовий мультилінгвальний регіон, де локально співіснують українська, болгарська, румунська, гагаузька, албанська, циганська мови, тому, закономірно, що під час викладання державної мови в закладах освіти тут варто обов'язково враховувати полілінгвізм мовців.

Список використаних джерел

1. Колесников А.О. Динаміка українських південнобессарабських говірок: збереження і розвиток vs редукція національних рис в умовах мультилінгвізму. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія «Філологічні науки»*. Ізмаїл, 2018. Вип. 38. С. 15–19.

2. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ: Вища шк., Головне вид-во, 1988. 328 с.
3. Языковая ситуация в Придунайском крае Одесской области Украины: 1993-1994 годы / Колесников А. А. и др. Измаил: ИДПИ, 68 с.

Наталья Дмитриенко

Татьяна Макаренко

Харьковский национальный медицинский университет

г. Харьков (Украина)

О ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ ВРАЧА НА МАТЕРИАЛЕ СПЕЦКУРСА «МЕДИЦИНА В МИРОВОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ»

Осознание студентами важности своего призвания – быть врачом – одно из направлений деятельности педагогического коллектива медицинского вуза, где нравственное воспитание должно быть неотделимо от профессионального.

Научить видеть и уважать в каждом больном личность, сострадать ему, вызвать в нем веру в благополучный исход лечения и целительный подъем сил – такие цели ставит перед собой преподаватель, обучающий студентов-медиков.

Эти цели успешно реализуются в иностранной аудитории студентов на уроках спецкурса «Медицина в мировой художественной литературе» в Харьковском национальном медицинском университете,

В спецкурс включены произведения писателей 19-21 веков, различные по жанру (рассказы, фрагменты романов, эссе, биографические очерки). Разноплановость произведений позволяет взглянуть на медицинскую профессию с разных сторон, представить проблемы и сложности, стоящие в начале профессионального пути молодого врача.

Наиболее важной представляется нам проблема повышения коммуникативной компетенции будущего врача, так как речь врача должна быть не только грамотной, стилистически правильной, но и эмоционально наполненной. Современное «нечитающее» поколение молодежи, обладающее скудным словарным запасом, с большим трудом строит развернутое высказывание, подбирает аргументы, выражает эмоции.